Vladimír Páral

český prozaik

* 10. srpna 1932 v Praze

Vladimír Páral je bezesporu jedním ze čtenářsky nejúspěšnějších českých prozaiků posledních třiceti let. Přitom jeho tvorba, jistě především vlivem politických "výzev", jež Páral neodmítal slyšet, prodělala příkladný kvalitativní oblouk od razantní, společensky nekompromisní a umělecky pronikavé satiry k opatrné a zdrženlivé komunální nadsázce a idyle až na pokraj obyčejného triviálního čtiva. Přesto (nebo právě proto) se stále těší zájmu čtenářů stejně jako pozornosti médií.

Páral vystudoval Vysoké učení technické v Brně a až do roku 1967 pracoval jako inženýr chemie v Ústí nad Labem. A také jeho prózy jsou charakteristické "technologickým stylem", jímž popisuje "laboratorní pokusy", v nichž účinkují jeho modelové postavy za daných podmínek. Jeho prvotinou je sice humoreska Šest pekelných nocí, podepsaná pseudonymem Jan Laban, ale skutečným vstupem do literatury je vyzrálá novela Veletrh splněných přání (1964), zahajující zamýšlenou volnou literární pentalogii – pět příběhů "pokleslé aktivity", "pět způsobů ukájení", které předvádějí v bezvýchodně groteskních parabolách zmechanizovaný svět stereotypních jedinců propadlých novému konzumentství tzv. socialistické společnosti. Patří sem "laboratorní zpráva ze života hmyzu" Soukromá vichřice (1966, zfilmovaná 1967 H. Bočanem), "jízdní řád železničních, lodních a leteckých drah do ráje" Katapult (1967) a pak Milenci a vrazi (1969) s podtitulem "magazín ukájení před rokem 2000″. Tato kniha je již modelovým, alegorickým románem, obsahujícím páralovský výklad základních faktorů společenského života – dějiny jsou dějinami mocenských výměn mezi chudou, bezprávnou lůzou (červení) a nasycenými zjemnělými mocnými (modří). Takové "netřídní" stanovisko bylo pro nastupující kulturní politiku normalizace nepřijatelné a Páralovi bylo naznačeno, že by měl "změnit směr". Změnil ho záhy; podle polistopadového tisku byl i spolupracovníkem StB.

Obrat přišel již v "románu pro každého", Profesionální ženě (1971), který měl být posledním dílem jeho pentalogie věcných hororů (Jiří Opelík). Román, který měl být původně zřejmě právě parodií pokleslých literárních žánrů s jejich příkladnými hrdiny, se sám stává jejich obětí a směřuje k dobově vyžadované idealizaci a kladnému hrdinovi. Páral své hrdiny vyvedl z osidel konzumního života, změnil jejich postoj k základním hodnotám, lásce a práci. Pod vnějším tlakem, nikoli z vnitřní potřeby, provedl vnější proměnu svých postav, napsal M. Jungmann. To se projevilo v "malém chemickém eposu" Mladý muž a bílá velryba (1973, zfilmován 1979 J. Jirešem), ostatně jedné z oficiálně nejpropagovanějších próz období, a ještě markantněji v knihách Radost až do rána (1975) a Generální zázrak (1978), v nichž se "zázračně" dřívější zápor proměnil v klad. Toto období uzavírá Páralova nejautobiografičtější próza Muka obraznosti (1980, zfilmována 1990 režisérem Vladimírem Drhou).

Po tomto románu o "konfrontaci snu a skutečnosti" se Páral rozhodl realitou se již více nesvazovat a začal fabulovat modelové sci-fi (Romeo a Julie 2300, 1982; Pokušení A-ZZ, 1982; Válka s mnohozvířetem, 1983; Země žen, 1987), pro něž je typická značná autorská svévole a kalkul s poptávkou masového čtenáře. Ještě více to platí pro jeho poslední prózy (Dekameron 2000, 1990; Kniha rozkoší, smíchu a radosti, 1993; Playgirls, 1994) i aktivity například v činnosti Nezávislé erotické iniciativy; obojí odpovídá hédonistické povaze úspěšného a pragmaticky uvažujícího spisovatele.